

Határozatok Tára

GIOVANNI PITRUZZELLA
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2019. május 16.¹

C-31/18. sz. ügy

**Elektrozpredelenie Yug EAD
kontra
Komisia za energiyno i vodno regulirane (KEVR),
a BMF Port Burgas EAD
részvételével**

(az Administrativen sad Sofia-grad [szófiai közigazgatási bíróság, Bulgária] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal – A villamos energia belső piaca – 2009/72/EK irányelv – A 2. cikk 3., 4., 5. és 6. pontja – Az átviteli rendszer és az elosztó rendszer fogalma – A rendszerek elhatárolásának kritériumai – Feszültségi szint – A létesítmények tulajdoni viszonyai – Harmadik fél szabad hozzáférése – Középfeszültségű berendezésen keresztül történő hozzáférés – A rendszerek közötti összekapcsolási pontok”

1. A jelen ügy az Administrativen sad Sofia-grad (szófiai közigazgatási bíróság, Bulgária) által a villamos energia belső piacára vonatkozó közös szabályokról és a 2003/54/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2009. július 13-i 2009/72/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv² 2. cikke 3. és 5. pontjának értelmezésére vonatkozóan benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelemre vonatkozik.

2. A kérdést előterjesztő bíróság által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések a villamos energiát Bulgária délkeleti részén kizárólagosan elosztó társaság és a kikötőt koncesszióban működtető azon társaság közötti jogvita keretében merült fel, amely a saját hálózatát közvetlenül kívánta az átviteli rendszerhez csatlakoztatni, és így a díjakat a hálózati szolgáltatásokért közvetlenül e rendszer üzemeltetőjének megfizetni.

3. A jelen ügy lehetőséget biztosít a Bíróság számára, hogy lényeges pontosításokat tegyen a 2009/72 irányelv egyes alapvető fogalmainak hatályával kapcsolatban.

I. Jogi keret

A. Az uniós jog

4. A 2009/72 irányelv „Fogalommeghatározások” címet viselő 2. cikke kimondja:

„Ezen irányelv alkalmazásában [a] következő fogalommeghatározások alkalmazandók: [...]

¹ Eredeti nyelv: olasz.

² HL 2009. L 211., 55. o.; helyesbítés: HL 2015. L 167., 94. o.

3. »átvitel«: villamos energia szállítása igen nagy feszültségű és nagyfeszültségű, összekapcsolt rendszereken a végső fogyasztóhoz vagy az elosztóhoz való eljuttatás céljából, nem beleértve az ellátást;
4. »átvitelrendszer-üzemeltető«: az a természetes vagy jogi személy, aki/amely felelős egy adott terület átviteli rendszerének üzemeltetéséért, karbantartásáért, valamint szükség esetén annak fejlesztéséért, és adott esetben annak más rendszerekkel való összekapcsolásáért, felelős továbbá azért, hogy a rendszer hosszú távon alkalmas legyen a villamos energia átvitelével kapcsolatos, észszerű igények kielégítésére;
5. »elosztás«: a villamos energia szállítása nagyfeszültségű, középfeszültségű és kiefeszültségű elosztó rendszereken a fogyasztóhoz való eljuttatás céljából, ide nem értve az ellátást;
6. »elosztórendszer-üzemeltető«: az a természetes vagy jogi személy, aki/amely felelős egy adott terület elosztó rendszerének üzemeltetéséért, karbantartásáért, valamint szükség esetén annak fejlesztéséért, illetve adott esetben annak más rendszerekkel való összekapcsolásáért; felelős továbbá azért, hogy a rendszer hosszú távon alkalmas legyen a villamos energia elosztásával kapcsolatos, indokolt igények kielégítésére”.

B. A bolgár jog

5. A Zakon za energetikata (energiáról szóló törvény, a továbbiakban: ZE) (2003. évi 107. sz. DV) 86. cikkének (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy „a villamos energia átvitelét a villamosenergia-átviteli rendszer azon üzemeltetője végzi, amely megkapta a villamos energia átvitelére vonatkozó engedélyt, és tanúsítvánnyal rendelkezik [...]”.

6. A ZE 88. cikkének (1) bekezdése értelmében „a villamos energia elosztását és a villamosenergiaelosztó-rendszerek üzemeltetését olyan elosztórendszer-üzemeltetők végzik, akik egy meghatározott területen e rendszerek tulajdonosai, és az adott területre vonatkozóan rendelkeznek a villamos energia elosztására vonatkozó engedéllyel. [...]”.

7. A ZE kiegészítő rendelkezéseinek (2012. évi 54. sz. DV) 1. cikke a következő fogalom meghatározásokat tartalmazza:

„20. »villamosenergia-átviteli rendszer«: azoknak a villamosenergia-vezetékeknek és -berendezéseknek az összessége, amelyek a villamos energia átvitelére, nagyfeszültségről középfeszültségre történő átalakítására és az energiaáramlás újraelosztására szolgálnak; [...]

22. »villamosenergiaelosztó-rendszer«: a villamos energia elosztására szolgáló nagy-, közép- és kiefeszültségű villamosenergia-vezetékek és -berendezések összessége; [...]

44. »a villamos energia átvitele [...]«: a villamos energia szállítása [...] az átviteli rendszeren keresztül [...];

49. »elosztás«: a villamos energia szállítása [...] az elosztórendszeren keresztül.”

II. A tényállás, az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

8. Az Elektrozapredelenie Yug EAD (a továbbiakban: ER Yug) a Komisia za energiino i vodno regulirane (energia- és vízsabályozási bizottság, Bulgária, a továbbiakban: KEVR) által kiadott kizárólagos engedéllyel rendelkezik, amely alapján villamos energia villamosenergia-elosztó rendszeren keresztül történő elosztását végzi az engedélyben meghatározott területen, vagyis Bulgária délkeleti részén.

9. Az ER Yug engedélyének tárgyát képező terület magában foglalja azt is, ahol a BMF Port Burgas EAD társaság (a továbbiakban: BMF) létesítményei, köztük egy állami vállalat által a BMF részére koncesszióba adott Burgas Ovest és Burgas Est kikötői terminál elhelyezkedik. E területen a BMF működteti a kikötőt, és kapcsolódó szolgáltatásokat nyújt.

10. A BMF létesítményei a „Novo pristanishte” („Új kikötő”) nevű középvezetékű (20 kV) vezetéken keresztül kapcsolódnak a villamosenergia-hálózathoz, amely vezeték a „Ribari” („Halászok”) elnevezésű, villamosenergiatranszformátor-aláállomás középvezetékű (ugyancsak 20 kV) berendezéséhez csatlakozik középvezetékűen.³ A „Novo pristanishte” elnevezésű villamosenergia-vezeték állami tulajdonban van, és azt a BMF a fent említett kikötői terminálok koncessziója keretében szerezte meg. A „Ribari” villamosenergiatranszformátor-aláállomás a bolgár átvitelrendszer-üzemeltető, az Elektroenergien sistemen operator (a továbbiakban: ESO) tulajdonában van.

11. A villamos energia az ESO átviteli rendszeréből 110 kV (nagy) feszültségen érkezik, és az 1. és 2. sz. transzformátorban középvezetékű (20 kV) árammá alakul át azt megelőzően, hogy a „Ribari” aláállomás középvezetékű (20 kV) berendezésébe lépne. Az ESO átviteli rendszeréből az ER Yug elosztó rendszerébe érkező villamos energiát mérő kereskedelmi berendezések közvetlenül az 1. és a 2. sz. transzformátor után helyezkednek el a „Ribari” aláállomás középvezetékű berendezésének 26. és 39. sz. eleménél lévő kapcsolódási ponton. A „Novo pristanishte” vezeték a 44. elemnél kapcsolódik a „Ribari” aláállomás zárt elosztóberendezéséhez középvezetékűen (20 kV). E vezetékkel arra használják, hogy kizárólag a BMF részére eljuttassa a villamos energiát, és őt ellássa azzal.

12. 2013-ban az ER Yug és a BMF a hálózati szolgáltatásokra vonatkozóan szerződést kötött, amely alapján az előbbi az utóbbi részére biztosította a hozzáférést a villamosenergia-elosztó rendszerhez, és a villamos energia e rendszeren történő átvitelét annak érdekében, hogy a BMF-nek a burgaszi kikötő területén lévő létesítményeit ellássa villamos energiával.

13. Mindazonáltal mivel a BMF úgy vélte, hogy közvetlenül kapcsolódik az átviteli hálózathoz, 2016-ban egyoldalúan felmondta az ER Yuggal kötött szerződését, és az ESO-val kötött szerződéseket az átviteli hálózathoz való hozzáférés, a hálózati szolgáltatások nyújtása és a villamos energia átvitele tárgyában a BMF fent említett létesítményeinek villamos energiával való ellátása érdekében.

14. Ennek ellenére az ER Yug – mivel úgy vélte, hogy a BMF létesítményei továbbra is az elosztó hálózathoz kapcsolódnak – a BMF részére díjakat számolt fel az elosztó rendszerhez való hozzáférést és a villamos energia e hálózaton való átviteléért.

15. A BMF tehát a KEVR-hez fordult, amely a 2017. februári 28-i Zh-37. sz. határozatában megállapította, hogy a szerződés felmondása határidejének lejártát követően az ER Yug-nak nem volt joga arra, hogy a BMF részére díjakat számoljon fel az elosztó rendszerhez való hozzáférést és a villamos energia e hálózaton való átviteléért. A KEVR a tagjainak többségével úgy vélte, hogy a BMF létesítményei közvetlenül kapcsolódnak az ESO villamosenergia-átviteli rendszeréhez, és így a BMF

³ A kérdést előterjesztő határozatból kitűnik, hogy a BMF-nek a burgaszi kikötőben lévő létesítményei két másik vezetéken keresztül is csatlakoznak a villamosenergia-hálózathoz: a „Komi” vezetéken és a „Parova tsentrala” („Gőzerőmű”) vezetéken keresztül. E két villamosenergia-vezetékkel ugyanakkor nem érinti a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő jogvita.

közvetlenül férhet hozzá e rendszerhez. A KVER tehát felhívta az ER Yug társaságot, hogy ne számoljon fel díjakat a BMF részére az elosztó rendszerhez való hozzáférésért és a villamos energia e hálózaton való átviteléért, valamint hogy vizsgálja felül a BMF-fel kötött szerződés felmondása határidejének lejártát követően kiszámlázott díjakat.

16. Az ER Yug megtámadta a KVER határozatát a kérdést előterjesztő bíróság előtt.

17. A jelen bíróság előtt függőben lévő eljárás keretében az ER Yug úgy véli, hogy amíg a BMF a villamosenergia-elosztó rendszerhez csatlakozik, nem mondhatja fel a hozzáférés és a villamos energia e rendszeren keresztül való átvitele tárgyában kötött szerződést. A 2009/72 irányelv rendszerében a villamosenergia-átviteli rendszer és a villamosenergia-elosztó rendszer elhatárolása szempontjából meghatározó tényező a feszültségi szint: igen nagy és nagy feszültség az átviteli rendszer esetében, nagy-, közép- és kisfeszültség az elosztó rendszer esetében. A villamos energia átvitelének a ZE 1. cikkének 20. és 44. pontjából eredő meghatározása összeegyeztethetetlen a 2009/72 irányelv 2. cikkének 3. pontjában foglalt meghatározással, amelyet közvetlen hatálya és az uniós jog elsőbbségének elve alapján közvetlenül kell alkalmazni. Ez azt eredményezi, hogy a hálózati szolgáltatások középvezetési szinten történő nyújtása villamosenergia-elosztási tevékenységet képez. Az átviteli hálózatot üzemeltető ESO nem jogosult arra, hogy saját ügyfeleit összekapcsolja a középvezetési szintű átviteli rendszerrel, és arra sem, hogy középvezetési szintű hálózati szolgáltatásokat nyújtson, mivel e tevékenységek a villamosenergia-elosztó szolgáltatások körébe tartoznak, amelyek tekintetében az ER Yug rendelkezik kizárólagos engedéllyel azon a területen, ahol a BMF létesítményei találhatóak.

18. A BMF ezzel szemben úgy véli, hogy létesítményei közvetlenül kapcsolódnak a villamosenergia-átviteli hálózathoz a „Ribari” alállomáson keresztül. Ennélfogva, mivel sem az alállomás, sem pedig az ahhoz kapcsolódó „Novo pristanishte” vezeték nem áll az ER Yug tulajdonában, azok nem képezik a villamosenergia-elosztó rendszer elemeit sem. A BMF úgy véli tehát, hogy az ER Yug engedélye nem teljesíti az ahhoz szükséges feltételeket, hogy hozzáférési és átviteli szolgáltatásokat nyújtson a villamosenergia-elosztó rendszeren keresztül, és hogy e szolgáltatások után díjat számoljon fel.

19. A kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy a jelen ügyben meg kell állapítani, hogy melyik villamosenergia-hálózathoz, az elosztó vagy az átviteli hálózathoz kapcsolódnak a BMF létesítményei, és hogy így melyik üzemeltető társaság részére kell megfizetni a hálózati szolgáltatások díját. A kérdést előterjesztő bíróság tehát döntőnek ítéli a villamosenergia-átviteli tevékenység és a villamosenergia-elosztási tevékenység, valamint az „átviteli rendszer” és az „elosztó rendszer” fogalma egymástól való elhatárolása kritériumának megállapítását. Ha ugyanis a feszültségi szintet kellene az e tevékenységek egymástól való elhatárolása egyedüli kritériumának tekinteni, akkor – mivel a „Novo pristanishte” a „Ribari” alállomáshoz kapcsolódik középvezetési szinten – a BMF-nek az ER Yug hálózati szolgáltatásaiért kellene díjat fizetnie, amely társaság kizárólagosan jogosult hálózati szolgáltatásokat nyújtani a középvezetési szinten csatlakozott valamennyi ügyfél részére az engedélyében meghatározott területen, függetlenül attól, hogy a vonatkozó berendezéseknek tulajdonosa-e, vagy sem.

20. A kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi emellett, hogy a nemzeti jogalkotó a villamos energia berendezések felett az átviteli rendszer-üzemeltetőket és az elosztó rendszer-üzemeltetőket megillető tulajdonjog szempontja alapján tett különbséget az átviteli és az elosztó rendszer között. Ami ugyanakkor a feszültségi szintet illeti, a nemzeti jogalkotó álláspontja nem kellően egyértelmű. Mindazonáltal a 2009/72 irányelv 2. cikkének 3. és 5. pontjában foglalt fogalom meghatározásokból az következik, hogy az uniós jogalkotó számára az egyetlen releváns kritérium a szállított villamos energia feszültségi szintje, amit a Bíróság a 2008. május 22-i citiworks ítéletben (C-439/06, EU:C:2008:298) meg is erősített.

21. E körülmények között a kérdést előterjesztő bíróság úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„Úgy kell-e értelmezni a 2009/72 irányelv 2. cikkének 3. és 5. pontját, hogy az elosztó rendszer átviteli rendszertől, valamint ennek megfelelően a villamosenergia-»elosztási« és -»átviteli« tevékenységek egymástól való elhatárolásának egyetlen kritériuma a feszültségi szint, és hogy – a rendszerfelhasználókat a rendszer egyik vagy másik fajtájához (átviteli vagy elosztó rendszerhez) történő hozzárendelésével kapcsolatos cselekvési szabadságuk ellenére – a tagállamok számára nem megengedett, hogy a tevékenység kifejtéséhez használt vagyontárgyon fennálló tulajdont az átviteli és az elosztási tevékenység közötti kiegészítő elhatárolási kritériumként vezessék be?

Amennyiben az első kérdésre igenlő a válasz: a középvezettségű rendszerhez csatlakozó villamosenergia-fogyasztókat minden esetben az adott területre engedéllyel rendelkező elosztórendszer-üzemeltető fogyasztójaként kell-e kezelni, mégpedig függetlenül azon létesítmény tulajdoni viszonyaitól, amelyhez az érintett fogyasztó elektronikus berendezéseit közvetlenül csatlakoztatják, és függetlenül a szerződésektől, amelyeket a fogyasztó közvetlenül az átviteli rendszer-üzemeltetővel kötött?

Amennyiben az első kérdésre nemleges a válasz: a 2009/72 irányelv értelme és célja alapján elfogadhatóak-e az olyan nemzeti rendelkezések, mint az energiáról szóló törvény kiegészítő rendelkezései 1. cikkének 20. pontjával összefüggésben értelmezett 44. pontja, amely szerint a »villamos energia átvitele« a villamos energia szállítása az átviteli rendszeren keresztül, míg a »villamosenergia-átviteli rendszer« azoknak a villamosenergia-vezetékeknek és -berendezéseknek az összessége, amelyek a villamos energia átvitelére, nagyfeszültségről középvezetőségre történő átalakítására és az energiaáramlás újraelosztására szolgálnak? Ugyanezen feltételek között elfogadható-e az olyan nemzeti rendelkezés, mint a [ZE] 88. cikkének (1) bekezdése: »A villamos energia elosztását és a villamosenergia-elosztó rendszerek üzemeltetését olyan elosztórendszer-üzemeltetők végzik, akik egy meghatározott területen e rendszerek tulajdonosai, és az adott területre vonatkozóan rendelkeznek a villamos energia elosztására vonatkozó engedéllyel«?

III. Jogi elemzés

22. A kérdést előterjesztő bíróság által a Bíróság elé terjesztett kérdések a 2009/72 irányelv alapvető fogalmainak, különösen az „átviteli rendszer” és az „elosztó rendszer” fogalmának az értelmezésére vonatkozó fontos kérdéseket vetnek fel.

23. Mielőtt e kérdésekkel foglalkoznék, fontosnak vélem előzetesen kiemelni az ezen irányelv által követett célokat, a Bíróság vonatkozó ítélkezési gyakorlata fényében.

A. A 2009/72 irányelv céljai a Bíróság ítélkezési gyakorlata fényében

24. A „harmadik energiapiaci csomag” keretében elfogadott 2009/72 irányelv, ahogyan az 1. cikkéből kitűnik, közös szabályokat állapít meg a villamos energia átvitelére és elosztására, valamint a fogyasztóvédelemre vonatkozóan, annak érdekében, hogy az Unión belül fejlessze és integrálja a versenyképes villamosenergia-piacokat.⁴

⁴ Lásd e tekintetben: 2018. november 28-i Solvay Chimica Italia és társai ítélet (C-262/17, C-263/17 és C-273/17, EU:C:2018:961, 27. pont). 2016. november 30-án a Bizottság közzétette az irányelvre irányuló javaslatát (átdolgozás) (lásd COM(2016) 864 final).

25. A 2009/72 irányelv (3) és (8) preambulumbekzdéséből levezethető, hogy az irányelv célja a teljesen nyitott piac megvalósítása, amely minden fogyasztó számára lehetővé teszi a kereskedők szabad megválasztását, és a kereskedők számára is biztosítja fogyasztóik szabad ellátásának lehetőségét,⁵ valamint ahol biztosított a verseny és a lehető legversenyképesebb áron történő villamosenergia-ellátás.

26. A 2009/72 irányelv e célból emellett arra irányul, hogy a villamos energiát nyújtó új kereskedők számára megkönnyítse a határon átnyúló piaci hozzáférést, ami – ahogyan azt az irányelv (5) preambulumbekzdése is kiemeli – hozzájárul a biztonságos villamosenergia-ellátáshoz, amely alapvető fontosságú az európai társadalom fejlődése szempontjából. E célból a 2009/72 irányelv a határkeresztező rendszer-összeköttetések fejlesztésére irányul.

27. Ezzel összefüggésben a hátrányos megkülönböztetéstől mentes, átlátható és méltányos díjazású hálózati hozzáférés biztosítéka a verseny működéséhez szükséges elemet jelent, és elsődleges fontossággal bír a villamos energia belső piacának megvalósítása érdekében.⁶

28. E célok eléréséhez a 2009/72 irányelv olyan rendelkezéseket ír elő, amelyek biztosítják a hálózatoknak a termelési és ellátási tevékenységektől történő tényleges jogi és funkcionális szétválasztását, hogy – amint az az irányelv (9) preambulumbekzdéséből is kitűnik – nemcsak a hálózat üzemeltetésében, hanem a vertikálisan integrált vállalkozásoknak saját hálózataikba történő megfelelő szintű beruházásra való ösztönzése terén is elkerüljék a hátrányos megkülönböztetést.

29. E keretek között a 2009/72 irányelv 2. cikke az irányelvben alkalmazott alapvető fogalmak meghatározásait tartalmazza.

30. A 2009/72 irányelv nem határozza meg az „átviteli rendszer” és az „elosztó rendszer” fogalmát, de 2. cikkének 3. és 5. pontjában meghatározza a villamos energia „átvitelének” és „elosztásának” fogalmát. A villamos energia átvitelét úgy határozza meg, hogy az „villamos energia szállítása igen nagy feszültségű és nagyfeszültségű, összekapcsolt rendszereken a végső fogyasztókhoz vagy az elosztókhoz való eljuttatás céljából, nem beleértve az ellátást”. A villamos energia elosztását ezzel szemben úgy határozza meg, hogy az „villamos energia szállítása nagyfeszültségű, közepfeszültségű és kismérsékletű elosztó rendszereken a fogyasztóhoz való eljuttatás céljából, ide nem értve az ellátást”. Az ellátás fogalmát az említett irányelv 2. cikkének 19. pontja szerint úgy kell érteni, mint a fogyasztók részére történő villamosenergia-értékesítést.⁷

31. Az „átvitel” és az „elosztás” fogalmának fent említett meghatározásaiból a Bíróság levezette az „átviteli rendszer” és az „elosztó rendszer” fogalmának meghatározását. Így egyrészt a Bíróság akként határozza meg az átviteli rendszert, hogy az a végső fogyasztók vagy az elosztók részére történő értékesítésre szánt villamos energia igen nagy feszültségű és nagyfeszültségű szállítására szolgáló összekapcsolt rendszer, és másrészt úgy határozza meg az elosztó rendszert mint a nagykereskedelmi fogyasztók vagy a végső fogyasztók részére történő értékesítésre szánt villamos energia nagyfeszültségű, közepfeszültségű és kismérsékletű szállítására szolgáló rendszer.⁸

5 Lásd e tekintetben: 2018. november 28-i Solvay Chimica Italia és társai ítélet (C-262/17, C-263/17 és C-273/17, EU:C:2018:961, 55. pont).

6 E tekintetben lásd a korábbi 2003/54/EK irányelvre figyelemmel: 2008. május 22-i citiworks ítélet (C-439/06, EU:C:2008:298, 40. és 44. pont); 2008. október 9-i Sabatauskas és társai ítélet (C-239/07, EU:C:2008:551, 31. pont).

7 2018. november 28-i Solvay Chimica Italia és társai ítélet (C-262/17, C-263/17 és C-273/17, EU:C:2018:961, 28. pont) és analógia útján: 2008. május 22-i citiworks ítélet (C-439/06, EU:C:2008:298, 45. pont).

8 Lásd a 2003/54 irányelv tekintetében: 2008. május 22-i citiworks ítélet (C-439/06, EU:C:2008:298, 46. pont). Lásd még: 2018. november 28-i Solvay Chimica Italia és társai ítélet (C-262/17, C-263/17 és C-273/17, EU:C:2018:961, 29. pont).

32. Következésképpen a Bíróság kiemelte, hogy villamos energia feszültsége képezi az átviteli és elosztóhálózatok jellegével, valamint az említett hálózatokon szállított villamos energia mennyiségével kapcsolatban az átvitel és az elosztás közötti különbségtétel egyetlen kritériumát és az annak megállapítása szempontjából releváns kritériumot, hogy a hálózat az irányelv értelmében vett átviteli vagy elosztó rendszert jelent-e.⁹

33. Annak meghatározása szempontjából, hogy a rendszer a 2009/72 irányelv alkalmazási körébe tartozik-e, a Bíróság ezzel szemben – e meghatározások alapján – kizárta más kritériumoknak, köztük az ilyen hálózat bevezetése időpontjának, vagy annak a jelentőségét, hogy saját fogyasztás céljára szolgál, és magánjogi jogalany üzemelteteti, amelyhez korlátozott számú termelőüzem és fogyasztási egység csatlakozik, vagy a rendszer terjedelme.¹⁰

34. E megfontolásokból az következik, hogy a 2009/72 irányelv hatálya alá tartozó átviteli és elosztó rendszereknek minősülnek azok a rendszerek, amelyek egyrészt a végső fogyasztók és értékesítők részére történő értékesítésre szánt villamos energia nagyfeszültségű, közép- és kisfeszültségű szállítására szolgálnak, illetve másrészt azok, amelyek a végső fogyasztók részére történő értékesítésre szánt villamos energia közép- és kisfeszültségű szállítására szolgálnak.¹¹

35. E tekintetben a Bíróságnak már volt alkalma tisztázni, hogy noha a 2009/72 mérlegelési mozgásteret hagy a tagállamok számára az átültetésével és az általa kitzűzött célok elérésének módjával kapcsolatban, a tagállamok az irányelv alkalmazási körén belül minden esetben kötelesek az irányelv céljai és rendszere tiszteletben tartásának biztosítására. Másként fogalmazva: amennyiben a 2009/72 irányelv alkalmazandó, a tagállamok nem zárhatják ki az általa előírt szabályozás alól a villamosenergia-ágazat megszervezésére és működésére vonatkozóan az alkalmazási körébe tartozó elemeket és szempontokat.¹²

36. A Bíróság konkrétan az elosztó hálózatnak a 2009/72 irányelv értelmében vett meghatározása tekintetében fejezte ki ezt az elvet, és kiemelte, hogy a tagállamok nem sorolhatják be azon rendszereket, amelyek a 2009/72 irányelv hatálya alá tartoznak, az ezen irányelv által kifejezetten meghatározott elosztórendszer-kategóriától eltérő kategóriába annak érdekében, hogy az irányelvben elő nem írt mentességek vonatkozzanak rájuk.¹³ Ezen érvelés értelemszerűen alkalmazandó az átviteli rendszerekre is.¹⁴

37. Ebből az ítélkezési gyakorlatból az következik, hogy ami a 2009/72 irányelv értelmében elosztó vagy átviteli rendszernek minősülő villamosenergia-hálózatokat illeti, az irányelv által a tagállamok részére hagyott mérlegelési mozgáster ellenére nem létezhetnek „szürkezónák”, vagyis olyan hálózatok, amelyek a 2009/72 irányelv értelmében elosztó vagy átviteli rendszernek minősülő villamosenergia-hálózatok, de a tagállamok választása miatt kikerülnek az abban előírt szabályozás alól.

⁹ Uo. (48. pont, illetve 30. pont).

¹⁰ 2018. november 28-i Solvay Chimica Italia és társai ítélet (C-262/17, C-263/17 és C-273/17, EU:C:2018:961, 31. és 35. pont).

¹¹ Lásd ebben az értelemben: 2018. november 28-i Solvay Chimica Italia és társai ítélet (C-262/17, C-263/17 és C-273/17, EU:C:2018:961, 37. pont).

¹² Ezen elv egyértelműen levezethető a 2008. május 22-i citiworks ítéletből (C-439/06, EU:C:2008:298, 44., 49. és 55. pont) és a 2018. november 28-i Solvay Chimica Italia és társai ítéletből (C-262/17, C-263/17 és C-273/17, EU:C:2018:961, 48. és 51. pont) a harmadik fél hozzáférése és az irányelvben előírt villamosenergia-hálózatok besorolása tekintetében. E tekintetben lásd még a lenti 25. lábjegyzetet.

¹³ 2018. november 28-i Solvay Chimica Italia és társai ítélet (C-262/17, C-263/17 és C-273/17, EU:C:2018:961, 48. pont).

¹⁴ A 2003/54 irányelvvel összefüggésben lásd e tekintetben: 2008. május 22-i citiworks ítélet (C-439/06, EU:C:2008:298, 49. pont vége).

38. Ami különösen a szállítási és elosztó rendszerekhez való hozzáférést illeti, a Bíróság több alkalommal hangsúlyozta, hogy valamely harmadik fél e hálózatokhoz való, a 2009/72 irányelv 32. cikke (1) bekezdésének első és második mondatában biztosított szabad hozzáférése¹⁵ ezen irányelv egyik alapvető célját,¹⁶ valamint azon alapvető jelentőségű intézkedések egyikét képezi, amelyeket a tagállamoknak a villamos energia belső piacának kialakítása érdekében meg kell hozniuk.¹⁷

39. Figyelemmel az átviteli vagy elosztó rendszerekhez történő szabad hozzáférés elvének fontosságára, a 2009/72 irányelv 32. cikkének (1) bekezdése által az EUMSZ 288. cikkel összhangban a tagállamok számára az ahhoz szükséges intézkedések meghozatala érdekében hagyott mérlegelési mozgástér, hogy biztosított legyen a harmadik személyek átviteli vagy elosztó rendszerekhez történő hozzáférése, egyáltalán nem hatalmazza fel a tagállamokat arra, hogy mellőzzék az említett elvet azokon az eseteken kívül, amelyekre vonatkozóan az ezen irányelv kivételeket vagy eltéréseket biztosít.¹⁸

40. A harmadik fél átviteli vagy elosztó rendszerekhez való hozzáféréseinek minden esetben objektív, hátrányos megkülönböztetéstől mentes és átlátható kritériumokon, továbbá hatálybalépésüket megelőzően közzétett tarifákon kell alapulnia, és az nem arra irányul, hogy ez a hozzáférés szabad döntéstől függjön.¹⁹

41. A Bíróság emellett a teljesen nyitott piac sajátosságaiként kiemelte egyrészt a hozzáférési jog és a kereskedők fogyasztó általi szabad megválasztása közötti szoros kapcsolatot, másrészt pedig ennek megfelelően a fogyasztó kereskedő általi szabad ellátását. Annak biztosítása érdekében ugyanis, hogy a feljogosított fogyasztók szabadon megválaszthassák a kereskedőket, ez utóbbiaknak hozzá kell férniük azon átviteli és elosztó hálózatokhoz, amelyek eljuttatják a fogyasztókhoz a villamos energiát.²⁰

42. A kereskedő szabad megválasztása ugyanakkor nincs közvetlen kapcsolatban azon rendszer típusával, amelyhez a fogyasztó kapcsolódik. A Bíróság így pontosította, hogy e választási szabadság attól függetlenül biztosított, hogy a szolgáltató a fogyasztókat átviteli vagy elosztó hálózathoz csatlakoztatja.²¹

43. A Bíróság kiemelte, hogy a tagállamoknak ugyanakkor mozgásterük marad a tekintetben, hogy a rendszerhasználókat egy bizonyos típusú hálózat felé orientálják, de azzal a feltétellel, hogy erre hátrányos megkülönböztetéstől mentes indokok alapján és objektív megfontolásokból kerül sor.²² Ebből a szempontból a Bíróság ugyanakkor elismerte az annak elkerülésére irányuló szándék jelentőségét, hogy a nagyfogyasztók közvetlenül az átviteli hálózatokhoz csatlakozzanak, mivel ez kizárólag a kisfogyasztókra hárítaná az elosztó hálózatokkal kapcsolatos költségek terhét, és ily módon növelné a villamos energia árát, ez indokolhatja az elsődlegesen az elosztó hálózathoz való csatlakozás kötelezettségét.²³

15 A 2009/72 irányelv „Harmadik fél hozzáférése” címet viselő 32. cikkének (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a „tagállamok olyan rendszert hoznak létre, amelyben harmadik feleknek az átviteli és elosztórendszerhez való hozzáférése valamennyi feljogosított fogyasztóra vonatkozó, nyilvános tarifákon alapszik, és amelyet objektív módon, a rendszerhasználók közötti megkülönböztetés nélkül alkalmaznak”.

16 2008. október 9-i Sabatauskas és társai ítélet (C-239/07, EU:C:2008:551, 46. pont).

17 Lásd végezetül: 2018. november 28-i Solvay Chimica Italia és társai ítélet (C-262/17, C-263/17 és C-273/17, EU:C:2018:961, 54. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

18 2018. november 28-i Solvay Chimica Italia és társai ítélet (C-262/17, C-263/17 és C-273/17, EU:C:2018:961, 56. pont).

19 2008. október 9-i Sabatauskas és társai ítélet (C-239/07, EU:C:2008:551, 46. pont).

20 Lásd: 2008. május 22-i citiworks ítélet (C-439/06, EU:C:2008:298, 43. pont); Sabatauskas és társai ítélet (33. pont); 2018. november 28-i Solvay Chimica Italia és társai ítélet (C-262/17, C-263/17 és C-273/17, EU:C:2018:961, 55. pont).

21 Lásd: 2008. október 9-i Sabatauskas és társai ítélet (C-239/07, EU:C:2008:551, 43. pont) és Kokott főtanácsnok ugyanezen ügyre vonatkozó indítványa (EU:C:2008:344, 41. pont).

22 2008. október 9-i Sabatauskas és társai ítélet (C-239/07, EU:C:2008:551, 47. pont).

23 2008. október 9-i Sabatauskas és társai ítélet (C-239/07, EU:C:2008:551, 48. pont).

44. Végezetül ki kell azt is emelni, hogy a 2018. november 28-i Solvay Chimica Italia és társai ítéletben (C-262/17, C-263/17 és C-273/17, EU:C:2018:961) a Bíróság egyértelművé tette, hogy a 2009/72 irányelv 28. cikke szerinti zárt elosztó rendszer nem mentesül és nem is mentesülhet a 2009/72 irányelv 32. cikke (1) bekezdésében előírt, a harmadik fél szabad hozzáféréseire irányuló kötelezettség alól.²⁴

45. A fenti megfontolások fényében térek rá a kérdést előterjesztő bíróság által előzetes döntéshozatalra előterjesztett három kérdés vizsgálatára.

B. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

1. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésről

46. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdés két részre tagolódik.

47. Az első részben a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kérdezi, hogy úgy kell-e értelmezni a 2009/72 irányelv 2. cikkének 3. és 5. pontjában foglalt rendelkezéseket, hogy az átviteli és az elosztó rendszerek, valamint ennek megfelelően a villamosenergia-átviteli és -elosztási tevékenységek egymástól való elhatárolásának egyetlen kritériuma a feszültségi szint.

48. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdés második részében a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kérdezi, hogy a tagállamok az átviteli tevékenységek (és rendszer), valamint az elosztási tevékenységek (és rendszer) közötti kiegészítő elhatárolási kritériumként bevezethetik-e a tevékenység kifejtéséhez használt vagyontárgyon fennálló tulajdont.

a) A tagállamok azon lehetőségéről, hogy az átviteli rendszerek és az elosztó rendszerek egymástól való elhatárolásához a feszültségen túl kiegészítő kritériumokat írjanak elő

49. A fenti 30–32. pontban kifejtett megfontolásokból következik, hogy ami a 2009/72 irányelv által a villamosenergia-hálózatokra előírt jogi rendszert illeti, az irányelv alapvető különbségtételt alkalmaz az átviteli és az elosztó rendszer között.

50. Ahogyan arra e pontokban már utaltam, a 2009/72 irányelv nem határozza meg az átviteli és az elosztó rendszer fogalmát. A Bíróság ugyanakkor levezette e fogalmak meghatározását az irányelv 2. cikkének 3. és 5. pontjában foglalt „átviteli” és „elosztó” tevékenység meghatározásából, amely rendelkezések értelmezését kéri a kérdést előterjesztő bíróság.

51. A fenti 31. pontban foglalt fogalommeghatározásokból kitűnik, hogy az átviteli és az elosztó rendszer fogalma objektív jelleggel bír abban az értelemben, hogy a hálózatra mint olyanra, és nem az azokat üzemeltető alanyokra utal, és mindkettő kettős kritériumon alapul: egy tulajdonképpeni objektív kritériumon, vagyis a feszültség szintjén – igen nagy és nagy feszültség az átviteli rendszerénél, valamint nagy, közép- és kis feszültség az elosztó rendszerénél –, és egy másik funkcionális kritériumon, amely a kétfajta rendszer által a villamosenergia-rendszer szervezetében és működésében ellátott feladathoz kapcsolódik, vagyis a villamos energia továbbításához a végső fogyasztókhoz vagy az elosztókhoz való eljuttatás érdekében az átviteli rendszer esetében, a villamos energia nagykereskedelmi és végső fogyasztói részére való értékesítés érdekében az elosztó rendszer esetében.

²⁴ 59. pont.

52. Az első kritériumot, vagyis a feszültség szintjét illetően, ahogyan arra a fenti 32. pontban már utaltam, a Bíróság legújában ismét megállapította, hogy ami a 2009/72 irányelv értelmében vett átviteli és elosztó rendszerek *jellegét*, valamint az e rendszereken szállított *villamos energia mennyiségét* illeti, csak e villamos energia feszültsége képezi az átvitel és az elosztás egymástól való elhatárolásának kritériumát, és így az annak megállapítása szempontjából releváns kritériumot, hogy a hálózat az irányelv értelmében vett átviteli vagy elosztó rendszernek minősül-e.

53. Ami ezzel szemben a második, funkcionális kritériumot illeti, ki kell emelni, hogy a kétfajta rendszer eltérő feladatokat lát el a villamosenergia-ágazat szervezetében és működésében.

54. Az átviteli rendszerek ugyanis a villamos energia hosszabb távolságra történő szállítására szolgálnak a termelő erőműtől a felhasználási helyekig. Szükségszerűen jelentős méretű rendszerekről van szó, amelyek általában különböző tagállamokat kötnek össze, és amelyekben a villamos energiát igen nagy vagy nagyfeszültségen szállítják annak érdekében, hogy a lehető legnagyobb mértékben csökkentsék a szállítás során keletkező veszteséget.

55. Az elosztó rendszerek ezzel szemben eltérő feladatot látnak el. Arra szolgálnak, hogy általában saját fogyasztás céljából a fogyasztók részére szállítsák a villamos energiát. E rendszerek általánosságban kisebb méretűek, jellemzően helyi szinten jobban kiépítettek, és oly módon kiterjedtek, hogy elérjék a végső fogyasztókat vagy felhasználókat. Emellett e rendszereket az átviteli rendszereknél kisebb feszültségi szint jellemzi, amelyre egyrészt biztonsági okokból van szükség, vagyis hogy a lakóövezetekben csökkentsék az áramütés veszélyét, valamint a célból, hogy hozzá tudják kapcsolni a hálózatokhoz a végső lakossági és ipari fogyasztókat, akik vagy amelyek általánosságban közép-, illetve kiefeszültségű kapcsolattal rendelkeznek.

56. Az átviteli és az elosztó rendszerek olyan villamosenergia-alállomások szintjén kapcsolódnak egymáshoz, amelyekben az átviteli rendszerből érkező igen nagy vagy nagyfeszültségű villamos energia közepfeszültségű villamos energiává alakul át annak érdekében, hogy az az elosztó rendszeren keresztül elosztható legyen. E villamosenergia-alállomások képezik a kapcsolódási pontokat a rendszerek között, és általában az elsődleges rendszernek nevezett, nagyfeszültségű elemekből, valamint a másodlagos rendszernek nevezett, közép- és kiefeszültségű elemekből állnak.

57. Ezzel összefüggésben kell megválaszolni azt a kérdést, amellyel a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra kíván választ kapni, hogy a 2009/72 irányelv lehetővé teszi-e a tagállamok részére, hogy az azt átültető szabályozásukba az átviteli és az elosztási rendszer egymástól való elhatárolására kiegészítő kritériumokat vezessenek be.

58. E tekintetben először meg kell jegyezni, hogy az átviteli és elosztó rendszernek a Bíróság által a 2009/72 irányelvben foglalt fogalom meghatározásokból levezetett fogalmai nem utalnak a tagállamok nemzeti jogára, és azokat önálló uniós jogi fogalmaknak kell tekinteni, amelyeket egységesen kell értelmezni az Unió területén oly módon, hogy biztosítsák az irányelv fenti 24–28. pontban említett célkitűzéseinek elérését.

59. Másodszor megjegyzem, hogy különösen fontosnak tűnik egyértelmű különbséget tenni a villamosenergia-átviteli tevékenység (és rendszer), valamint a villamosenergia-elosztási tevékenység (és rendszer) között, mivel a 2009/72 irányelv különböző jogi rendszert ír elő az átvitel és az elosztás tekintetében, valamint a vonatkozó rendszerek üzemeltetőinek eltérő felelősségéről rendelkezik. Ez azt is eredményezi, hogy e különbségtétel egységes terjedelemmel bír valamennyi tagállamban.

60. Noha – amint azt a Bizottság helytállóan megjegyezte – a 2009/72 irányelv nem vezet be teljes körű és kimerítő harmonizációt az általa szabályozott valamennyi kérdés tekintetében,²⁵ és a tagállamoknak így mérlegelési mozgásteret hagy az általa kitűzött célok eléréséhez legmegfelelőbb megoldások tekintetében, úgy vélem, hogy az olyan alapvető fogalmakat rögzít, amelyek terjedelmének szükségszerűen egységesnek kell lennie e célok elérése érdekében.

61. E fogalmak körébe tartozik bizonyosan a villamos energia „átvitelének” és „elosztásának” a hivatkozott irányelv 2. cikkének 3. és 5. pontja értelmében vett fogalma, amelyekből a Bíróság levezette az átviteli és az elosztó rendszer fogalmát. E fogalmak ugyanis alapvető szerepet töltenek be az irányelv rendszerében.

62. E tekintetben ki kell emelni, hogy a 2009/72 irányelv egymáshoz kapcsolódó fogalmakból felépített koherens rendszert ír elő az uniós jogalkotó által az irányelv elfogadásával elérni kívánt célok elérése érdekében. Ezzel összefüggésben úgy vélem, hogy annak lehetővé tétele a tagállamok részére, hogy módosítsák az olyan alapfogalmakat, mint az „átvitel” és az „elosztás”, amelyeken maga az irányelv is alapul, azzal a következménnyel járna, hogy nem lenne egységes e fogalmak alkalmazása, és így a szabályozás szétaprózódna, ami veszélybe sodorná e célok és különösen a villamos energia belső piaca létrehozása alapvető céljának elérését.

63. E megfontolások fényében úgy vélem, hogy a 2009/72 irányelv 2. cikkének 3. és 5. pontját úgy kell értelmezni, hogy a feszültség képezi a villamos energia átvitele és elosztása egymástól való elhatárolásának egyedüli kritériumát, és a szóban forgó hálózat által ellátott funkcióval együtt az annak megállapítása szempontjából releváns kritériumot, hogy a hálózat az ezen irányelv értelmében átviteli vagy elosztó rendszernek minősül-e.

64. A tagállamok tehát nem írhatnak elő nemzeti szabályozásukban az átviteli és az elosztó rendszerek egymástól való elhatárolására kiegészítő kritériumot. A 2009/72 irányelv ennek ellenére hagy bizonyos mozgásteret a tagállamok részére e fogalmak átültetésénél, feltéve hogy az irányelv által kitűzött célok nem sérülnek, például meghatározva a feszültség különböző szintjeinek (nagy, közepes és kis) megfelelő korlátokat.

65. E tekintetben még azt is meg kell jegyezni, hogy ahogyan az „átvitelrendszer-üzemeltetőnek” és az „elosztórendszer-üzemeltetőnek” a 2009/72 irányelv 2. cikkének 4. és 6. pontjában foglalt meghatározásából kitűnik, mind az átvitelrendszer-üzemeltető, mind az elosztórendszer-üzemeltető felelős lehet a rendszerek közötti összekapcsolásokért. E meghatározásból levezethető, hogy a 2009/72 irányelv meghagyja a tagállamok részére annak meghatározását, hogy az átviteli vagy az elosztó rendszer részét képezik-e az átviteli és az elosztó rendszer közötti olyan összekapcsolási pontok, mint a fenti 56. pontban említett villamosenergia-transzformátorállomások.

2. Arról a követelményről, hogy az elosztórendszer-üzemeltető az elosztó tevékenység kifejtéséhez használt vagyontárgyak tulajdonosa legyen

66. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdés első részére adott válaszból kitűnik, hogy a fenti pontokban azt javasoltam, hogy – mivel a tagállamok nem vezethetnek be az átviteli és az elosztó rendszer elhatárolására a feszültség és a funkció mellett kiegészítő kritériumot – a kérdés második részére azt a választ kell adni, hogy a tagállamok nemzeti szabályozásukba nem vezethetik be az e rendszerek elhatárolásának kiegészítő kritériumaként a vonatkozó tevékenység kifejtéséhez használt vagyontárgyakon az üzemeltető részéről fennálló tulajdonjogot.

²⁵ A 2009/72 irányelv által bevezetett harmonizáció kimerítő jellegét illető értékelés tekintetében analógia útján lásd Sharpston főtanácsnok FENS ügyre vonatkozó indítványának 28. és azt követő pontjaiban foglalt következtetéseket (C-305/17, EU:C:2018:536). E tekintetben lásd még: a vonatkozó 2018. december 6-i FENS ítélet (C-305/17, EU:C:2018:986. 23. és azt követő pontok) és Szpunar főtanácsnok Renega ügyre vonatkozó indítványa (C-238/17, EU:C:2018:571, 50. pont).

67. Mindezek ellenére úgy vélem, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdés második része részletesebb elemzést érdemel.

68. A 2009/72 irányelv rendszerében az a követelmény, hogy a hálózat üzemeltető a vonatkozó tevékenysége kifejtéséhez használt vagyontárgyak, vagyis alapvetően a hálózat tulajdonosa legyen, nem tekinthető az átviteli és az elosztási tevékenység, valamint így a két hálózattípus elhatárolása kritériumának. Ez a követelmény inkább az azon jogalanyokkal kapcsolatos jogi szabályozásra vonatkozó alanyi követelmény, amelyek a kétféle rendszer üzemeltetőjének minősülhetnek, vagy amelyeket ilyenként lehet kijelölni. Az ugyanis a rendszer-üzemeltetőnek a tevékenysége kifejtéséhez használt vagyontárgyak és különösen a hálózat tekintetében fennálló jogi helyzetére vonatkozik.

69. E tekintetben meg kell jegyezni, hogy a 2009/72 irányelv 17. cikke (1) bekezdésének a) pontjában előírja, hogy az átviteli rendszernek és a villamosenergia-átviteli tevékenység végzéséhez szükséges eszközöknek a független átvitelirendszer-üzemeltető tulajdonát kell képezniük.

70. Ezen előírás a 2009/72 irányelv azon rendelkezéseinek körébe illeszkedik, amelyek az ellátási és termelési tevékenységnek a hálózati műveletektől való tényleges elhatárolása fennállásának biztosítására irányulnak.²⁶

71. A 2009/72 irányelv nem ír elő ilyen követelményt az elosztó hálózat üzemeltetője tekintetében.²⁷

72. Az – a 26. cikk (1) bekezdésében – annak előírására korlátozódik, hogy ha az elosztórendszer-üzemeltető egy vertikálisan integrált vállalkozás része, az nem keletkeztet „kötelezettséget arra, hogy az elosztórendszer-üzemeltető eszközeit tulajdonjogi szempontból elválasszák a vertikálisan integrált vállalkozástól”, hanem e cikk (2) bekezdésének c) pontja alapján arra van szükség, hogy „az elosztórendszer-üzemeltető tényleges, a vertikálisan integrált villamosenergia-ipari vállalkozástól független döntéshozatali jogkörrel rendelkezzen a hálózat üzemeltetéséhez, karbantartásához és fejlesztéséhez szükséges vagyont illetően”.

73. Ezzel összefüggésben – mivel a bolgár nemzeti törvényi szabályozás és különösen a ZE 88. cikke előírja, hogy e hálózat üzemeltetőjének az elosztó rendszer tulajdonosának kell lennie – a felmerülő kérdés annak megállapítására irányul, hogy e követelmény előírása összhangban áll-e a 2009/72 irányelvvvel.

74. E tekintetben úgy vélem, hogy főszabályként azon nemzeti rendelkezés, amely előírja, hogy az elosztórendszer-üzemeltetőnek e rendszer tulajdonosának kell lennie, önmagában nem ellentétes a 2009/72 irányelv céljával. Elméletben úgy tűnik, hogy az összhangban áll az irányelv által kitűzött célokkal, mivel illeszkedik a villamosenergia-ágazatban folytatott tevékenységek különböző szintjei közötti elválasztás megerősítésének rendszerébe. E tekintetben az ilyen jellegű nemzeti jogi rendelkezés az elosztórendszer-üzemeltetőre is kiterjeszti az irányelv által az átvitelirendszer-üzemeltetőre vonatkozóan már előírt követelményt.

75. Úgy vélem tehát, hogy főszabályként azon követelménynek a nemzeti szabályozásba való bevezetése, hogy azon vagyontárgyak felett, amelyekkel az elosztó tevékenységet kifejti, az elosztórendszer-üzemeltetőnek tulajdonjoggal kell rendelkeznie, az irányelv által a tagállamok részére az átültetésre hagyott mérlegelési mozgástér körébe tartozik.

²⁶ E tekintetben lásd a 2009/72 irányelv (11) preambulumbekendését.

²⁷ E jogalkotói választás annak tudható be, hogy – ahogyan az levezethető a 2009/72 irányelv (26) preambulumbekendéséből – az elosztó hálózat esetén a harmadik felek hozzáférése és a beruházásokra vonatkozó hátrányos megkülönböztetés kockázata alacsonyabb elosztói szinten, mint átviteli szinten.

76. Ennek ellenére ugyanakkor elengedhetetlen, hogy az elosztórendszer-üzemeltetőre vonatkozó ezen alanyi követelménynek a nemzeti jogban való előírása a konkrét esetben ne veszélyeztesse a 2009/72 irányelv által kitűzött célok megvalósulását, ennek eseti alapon történő megállapítása a nemzeti bíróság feladata.

77. E tekintetben néhány megjegyzés hasznosnak bizonyulhat.

78. Először is, ahogyan az a fenti 35–37. pontból kitűnik, az átviteli és az elosztó rendszerek teljes egészükben az irányelv jogi szabályozásának hatálya alá tartoznak. Nem létezhetnek tehát „szürkezónák”, vagyis a villamosenergia-hálózatnak a 2009/72 irányelv értelmében átviteli vagy elosztó rendszernek minősülő olyan darabjai, amelyeket ugyanakkor kivonnak az irányelv által előírt szabályozás alól. A 2009/72 irányelv nem ír elő harmadik utat az átviteli és az elosztó rendszerek elhatárolásához, és azt feltételezi, hogy a teljes villamosenergia-hálózat a rendelkezéseinek a hatálya alá tartozik.

79. Ebből az következik, hogy abban az esetben, ha a villamosenergia-hálózat elosztó hálózatnak minősül a feszültségnek és a funkciónak a fenti 31., valamint 51. és azt követő pontokban említett kritériumai alapján, az a 2009/72 irányelv által az elosztásra vonatkozóan előírt jogi szabályozás hatálya alá tartozik, függetlenül a nemzeti szabályozás által esetlegesen előírt, a tulajdonjogra vonatkozó kiegészítő követelménytől.

80. Annak lehetővé tétele ugyanis, hogy a hálózat egyes darabjait kivonják a 2009/72 irányelv szabályozásának hatálya alól a nemzeti szabályozás által esetlegesen előírt kiegészítő követelmények alapján, aláásná a 2009/72 irányelv rendszerének alapját, és veszélyeztetné az általa kitűzött céloknak, például a villamos energia egységes piaca létrehozásának, a harmadik felek szabad hozzáféréseinek és az ellátás biztonságának az elérését.

81. Véleményem szerint tehát összeegyeztethetetlen a 2009/72 irányelv rendelkezéseivel a nemzeti jog olyan értelmezése, amely alapján jogi értelemben nem tartoznak az elosztó rendszer fogalma alá azok a vagyontárgyak és hálózatok, amelyeknek nem az elosztó a tulajdonosa, függetlenül attól, hogy azok a 2009/72 irányelv szerinti kritériumok alapján elosztó rendszernek minősülnek. Ebből az következik, hogy az a rendszer, amelynek célja villamos áram továbbítása kis-, közép- vagy nagyfeszültségen nagykereskedelmi vagy végső fogyasztók számára, a 2009/72 irányelv értelmében vett elosztó hálózatnak minősül, és így az abban előírt szabályozás vonatkozik rá, függetlenül attól, hogy annak az elosztóhálózat-üzemeltető-e a tulajdonosa.

82. Másodszor annak törvényi előírása, hogy e rendszer üzemeltetőjének az elosztó rendszer tulajdonosának kell lennie, nem sértheti a 2009/72 irányelv azon alapvető célját, hogy megvalósítsa a teljeskörűen nyitott piacot, ahol biztosított a verseny. Még közelebbről: e követelmény előírása egyfajta törvényi korlátot eredményezne a villamosenergia-elosztási ágazatba való belépés tekintetében, és azzal a kockázattal járna, hogy az elosztó rendszer tulajdonosának egyfajta *de jure* örök monopóliumot adna egy meghatározott területen az elosztás tekintetében.

83. Ha ugyanis az elosztó rendszer tulajdonjoga a törvény által előírt szükséges követelmény az elosztó tevékenységnek egy bizonyos területen való folytatásához, akkor csak e rendszer tulajdonosa jelölhető ki a hálózat üzemeltetőjének, és versenyeljárás nélkül ítéltető oda ezen üzemeltetés, ami bármilyen verseny nélkül azon ösztönzők csökkenésének kockázatával jár, hogy a rendszer tulajdonosa növelje a hálózat hatékonyságát.

84. A nemzeti bíróság feladata tehát annak megállapítása, hogy ez áll-e fenn a konkrét esetben a szóban forgó nemzeti szabályozással összefüggésben.

85. A fenti megfontolások fényében véleményem szerint azt a következtetést kell levonni, hogy a 2009/72 irányelv rendelkezéseivel főszabályként nem ellentétes az a nemzeti szabályozás, amely kiegészítő alanyi követelményként előírja, hogy az elosztórendszer-üzemeltetőnek a rendszer tulajdonosának kell lennie, feltéve hogy a nemzeti szabályozás által előírt ezen kiegészítő követelmény alkalmazása nem veszélyezteti az irányelv által kitűzött célok elérését, mindezt a nemzeti bíróságnak kell esetről esetre megállapítania.

C. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdéstről

86. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdéssel – amelyet véleményem szerint a második kérdést megelőzően kell elemezni²⁸ – a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kérdezi a Bíróságtól, hogy összeegyeztethetőek a 2009/72 irányelvvel egyrészt az olyan nemzeti rendelkezések, mint a ZE-hez fűzött kiegészítő rendelkezések 1. cikkének 20. és 44. pontja, amelyek meghatározzák a „villamosenergia-átviteli rendszer” és a „villamosenergia-elosztó rendszer” fogalmát, és másrészt a ZE 88. cikkének (1) bekezdése, amely az elosztó rendszer tulajdonosának tartja fenn az elosztási tevékenységet és magának a rendszernek a működtetését.

87. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdésre adott válasz közvetlenül levezethető az első kérdésre általam javasolt válaszokból.

88. Ami a ZE-hez fűzött kiegészítő rendelkezések 1. cikkének 20. és 44. pontjához hasonló nemzeti rendelkezéseknek a 2009/72 irányelvvel való összeegyeztethetőségét illeti, a fenti 65. pontból kitűnik, hogy a 2009/72 irányelv a tagállamok számára mozgásteret hagyott annak eldöntésére, hogy az átviteli és az elosztó rendszerek közötti összekapcsolási pontok – mint a fenti 65. pontban említett villamosenergia-alállomások, amelyek a villamos energiát igen nagy vagy nagy feszültségről közép feszültségre alakítják át – az átviteli vagy az elosztó rendszer részét képezik-e. Ebből következik, hogy nem ellentétesek a 2009/72 irányelvvel az azt előíró nemzeti rendelkezések, hogy a villamosenergia-átviteli rendszer azokat a villamosenergia-vezetéseket és -berendezéseket foglalja magában, amelyek a villamos energia szállítására és nagyfeszültségről közép feszültségre történő átalakítására szolgálnak.²⁹

89. Ami az olyan nemzeti rendelkezésnek a 2009/72 irányelvvel való összeegyeztethetőségét illeti, mint a ZE 88. cikkének (1) bekezdése, az egyértelműen levezethető a fenti 85. pontból.

D. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdéstről

90. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdéssel a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kérdezi, hogy úgy kell-e értelmezni a 2009/72 irányelv rendelkezéseit, hogy a közép feszültségű rendszerhez csatlakozó villamosenergia-fogyasztókat minden esetben az adott területre engedéllyel rendelkező elosztórendszer-üzemeltető fogyasztójának kell tekinteni, függetlenül azon létesítmény tulajdoni viszonyaitól, amelyhez az érintett fogyasztó közvetlenül csatlakozik, és abban az esetben is, ha e fogyasztó közvetlenül az átviteli rendszer-üzemeltetővel kötött szerződést.

28 A kérdést előterjesztő bíróság azt kéri, hogy a Bíróság az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésre adott nemleges válasz esetén az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdést, míg az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésre adott igenlő válasz esetén az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdést válaszolja meg. Mindazonáltal figyelembe véve az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésre általam javasolt válaszokat, a kérdést előterjesztő bíróság részére adandó hasznos válaszhoz véleményem szerint az e bíróság által benyújtott előzetes döntéshozatalra előterjesztett valamennyi kérdést meg kell válaszolni.

29 Véleményem szerint nem kell állást foglalni a ZE-hez fűzött kiegészítő rendelkezések 1. cikkének 20. pontjában előírt, a villamos energia áramlásának újraelosztására vonatkozó elemet illetően, amely, úgy tűnik, kívül esik a kérdést előterjesztő bíróság előtt felmerülő kérdések körén.

91. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett e kérdés olyan helyzetben merül fel, amikor a közép feszültségű villamosenergia-vezeték („Novo pristanishte” vezeték, amely a BMF koncessziójának keretébe tartozik), amely a fogyasztót a villamosenergia-hálózathoz csatlakoztatja, az átviteli hálózat-üzemeltető tulajdonát képező villamosenergiatranszformátor-alállomás (az ESO tulajdonában lévő „Ribari” alállomás) közép feszültségű berendezéséhez kapcsolódik.

92. A fenti megfontolásokból következik, hogy ilyen helyzetben az, hogy a kapcsolódásra közép feszültségen kerül sor, nem eredményezi önmagában szükségszerűen azt, hogy a szóban forgó fogyasztó az elosztó hálózathoz csatlakozik.

93. A fenti 56. pontból ugyanis az következik, hogy lehetséges, hogy a fogyasztó csatlakozására egy olyan közép feszültségű berendezés szintjén kerül sor, amely a villamosenergia-alállomás részét képezi. A szóban forgó tagállam nemzeti szabályozása alapján, amely tagállam, ahogyan az a fenti 65. és 88. pontból kitűnik, mérlegelési mozgástérrel rendelkezik e tekintetben, ez az alállomás az átviteli rendszer részét is képezheti.

94. Ilyen esetben a fogyasztó – noha közép feszültségen csatlakozik a villamos energia hálózathoz – közvetlenül az átviteli hálózathoz csatlakozik, amelyhez a 2009/72 irányelv 32. cikke alapján szabadon hozzáférhet a Bíróság által megjelölt és a fenti 38–43. pontban idézett szempontokkal összhangban. Ebben az esetben a hálózati szolgáltatásokat az átviteli hálózat-üzemeltető nyújtja a fogyasztó részére.

95. A nemzeti bíróság feladata tehát annak vizsgálata, hogy a jelen ügyben ez az eset áll-e fenn. Közölebbről: a nemzeti bíróságnak kell megállapítania, hogy az a közép feszültségű berendezés, amelyhez a „Novo pristanishte” vezeték csatlakozik, a „Ribari” alállomás belső közép feszültségű elemét képezi-e (amely ezen alállomás másodlagos rendszerének részét jelenti), úgy tűnik, hogy ez az eset áll fenn a kérdést előterjesztő bíróság által az előzetes döntéshozatal iránti kérelemben tett leírás alapján, vagy hogy e berendezés ezzel szemben a „Ribari” alállomás átalakító rendszerén kívül álló elem, amely az elosztó rendszer részét képezi szerkezetiileg.

96. Az első esetben a fogyasztó, noha közép feszültségen, de közvetlenül az átviteli rendszerhez kapcsolódik, és a hálózati szolgáltatásokat e rendszer üzemeltetője nyújtja részére, és így ezen üzemeltető fogyasztójának minősül. A második esetben ezzel szemben a fogyasztó az elosztó rendszerhez csatlakozik, amely esetben a hálózati szolgáltatásokat az elosztó hálózat üzemeltetője nyújtja részére, és így ez utóbbi fogyasztójának minősül, függetlenül azon létesítmény tulajdoni viszonyaitól, amelyhez az érintett fogyasztó csatlakozik.

97. Végezetül kiegészítő jelleggel szükségesnek tartom még megjegyezni, hogy ami a közép feszültségű, „Novo pristanishte” villamosenergia-vezetékkel illeti, az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből kitűnik, hogy azt kizárólag a BMF részére történő villamosenergia-szállításra használják. Ha nem erről lenne szó,³⁰ felmerülne annak a 2009/72 irányelv 28. cikke értelmében vett zárt elosztó rendszernek való esetleges minősítése, ha e minősítés feltételei fennállnak, vagy esetlegesen elosztó rendszernek egyszerűen. Minden esetben a fenti 35–37. pontban és a fenti 78–81. pontban bemutatott megfontolásokból következik, hogy abban az esetben, ha e közép feszültségű vezeték a BMF-től eltérő fogyasztók részére történő szállításra is használják, mivel azt elosztó hálózatnak kell minősíteni, semmiképp sem vonható ki a 2009/72 irányelvben előírt szabályozás hatálya alól.

98. A fenti megfontolások fényében az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2009/72 irányelv 2. cikke 3., 4., 5. és 6. pontjának értelmezéséből az következik, hogy a közép feszültségű rendszerhez csatlakozó villamosenergia-fogyasztókat nem kell minden esetben szükségszerűen az adott területre engedéllyel rendelkező elosztórendszer-üzemeltető fogyasztójának tekinteni, hanem a nemzeti bíróság feladata annak a – valamennyi releváns jogi és

³⁰ Nem világos ugyanis a BMF által a Bíróság részére benyújtott észrevételekből, hogy a másik felhasználó (Pristanishte Burgas EAD) ugyanezen a vezetéken keresztül kapja-e a villamos energiát.

ténybeli körülményre figyelemmel – történő – értékelése, hogy e fogyasztó olyan villamosenergia-alállomáshoz csatlakozott, amely az átviteli rendszer részét képezi, vagy az elosztó rendszerhez kapcsolódik, függetlenül azon létesítmény tulajdoni viszonyaitól, amelyhez az érintett fogyasztó csatlakozik. A szóban forgó fogyasztót az első esetben az átvitelirendszer-üzemeltető fogyasztójának, míg második esetben az elosztórendszer-üzemeltető fogyasztójának kell tekinteni.

IV. Véggövetkeztetés

99. A fenti megfontolások összességének fényében azt javasolom, hogy a Bíróság az Administrativen sad Sofia-grad (szófiai közigazgatási bíróság, Bulgária) által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre a következőképpen válaszoljon:

- 1) A 2009/72 irányelv 2. cikkének 3. és 5. pontját úgy kell értelmezni, hogy a villamos energia feszültsége képezi a villamos energia átvitele és elosztása egymástól való elhatárolásának kritériumát és a szóban forgó hálózat által ellátott funkcióval együtt az annak megállapítása szempontjából releváns kritériumot, hogy a hálózat az ezen irányelv értelmében átviteli vagy elosztó rendszer minősül-e. A tagállamok tehát nem írhatnak elő nemzeti szabályozásukban az átviteli és az elosztó rendszerek egymástól való elhatárolására kiegészítő kritériumot. Ennek ellenére a tagállamok rendelkeznek bizonyos mozgástérrel e fogalmak átültetésénél, feltéve hogy az irányelv által kitűzött célok nem sérülnek, például meghatározva a feszültség különböző szintjeinek (nagy, közepes és kis) megfelelő korlátokat. A 2009/72 irányelv 2. cikkének 4. és 6. pontja értelmében a tagállamok szabadon meghatározhatják továbbá, hogy az átviteli vagy az elosztó rendszer részét képezik-e az átviteli és az elosztó rendszer közötti olyan összekapcsolási pontok, mint a villamosenergia transzformátor-alállomások.
- 2) Főszabályként nem ellentétes a 2009/72 irányelv rendelkezéseivel az a nemzeti rendelkezés, amely kiegészítő alanyi követelményként előírja, hogy az elosztórendszer-üzemeltetőnek e rendszer tulajdonosának kell lennie, feltéve hogy a nemzeti szabályozás által előírt e kiegészítő követelmény alkalmazása nem veszélyezteti a konkrét esetben az irányelv által kitűzött célok elérését, mindezt a nemzeti bíróságnak kell esetről esetre megállapítania.
- 3) Nem ellentétes a 2009/72 irányelv rendelkezéseivel az azt előíró nemzeti rendelkezés, hogy a villamosenergia-átviteli rendszer azokat a villamosenergia-vezetékeket és -berendezéseket foglalja magában, amelyek a villamos energia szállítására és nagyfeszültségről középfeszültségre történő átalakítására szolgálnak.
- 4) Úgy kell értelmezni a 2009/72 irányelv 2. cikkének 3., 4., 5. és 6. pontját, hogy a középfeszültségű rendszerhez csatlakozó villamosenergia-fogyasztókat nem kell minden esetben szükségszerűen az adott területre engedéllyel rendelkező elosztórendszer-üzemeltető fogyasztójának tekinteni, hanem a nemzeti bíróság feladata annak a – valamennyi releváns jogi és ténybeli körülményre figyelemmel – történő – értékelése, hogy e fogyasztó olyan villamosenergia-alállomáshoz csatlakozott, amely az átviteli rendszer részét képezi, vagy az elosztó rendszerhez kapcsolódik, függetlenül azon létesítmény tulajdoni viszonyaitól, amelyhez az érintett fogyasztó csatlakozik. A szóban forgó fogyasztót az első esetben az átvitelirendszer-üzemeltető fogyasztójának, míg második esetben az elosztórendszer-üzemeltető fogyasztójának kell tekinteni.